

Levensliederen dicht en kloof tussen generaties

Erfgoed Haspengouw blaast met project *Storysongs* verhalende volksliedjes uit tien Zuid-Limburgse gemeenten nieuw leven in

- ▶ Marktzangers brachten tot begin twintigste eeuw nieuws bij de mensen
- ▶ Verhalende liederen leefden alleen voort in geheugen van senioren
- ▶ In Haspengouw zingen tien muzikanten en groepen nieuwe versie

Jan COLLA

„Kom vrienden, luistert naar mijn lied / Al die hier staan / een wrede moord is er geschied / Een meisje van pas achttien jaar / wordt daar vermoord door een barbaar / In Vlijtingen daar in dat rustig dorp klein / hoort men de klokken luien / wat een smert en pijn.” Zo luiden de beginregels van *De wrede moord te Vlijtingen*, een van de streekgebonden levensliederen die Erfgoedcel Haspengouw van onder het stof haalde.

„Tot in het begin van de twintigste eeuw was het populaire en volkse lied een belangrijk communicatiemiddel voor de gewone man”, vertelt Martijn Loix van Erfgoed Haspengouw. „Marktzangers brachten dorpingen met liedjes op de hoogte van zowel wereldnieuws als lokale gebeurtenissen. Veel liederen zijn nooit opgeschreven en leven enkel voort in het geheugen.”

De zoektocht naar liederen was dan ook niet zo eenvoudig. „Dat werd uiteindelijk een traject van anderhalf jaar”, zegt Martijn Loix. „Er zijn diverse soorten levensliederen, van onschuldige

„Veel vooroordelen over de relatie tussen jong en oud blijken ongegrond”

tot schunnige teksten, maar wij wilden er vooral met een verhaal achter, de *gezongen gazet* van welker, zeg maar. Muzikant Jonas van Esch trok daarom met zijn accordeon naar de rusthuizen, om oude dorpsbewoners aan het zingen te krijgen. De animatieteams namen het dan over en enkele weken later keerden we terug, om liedjes en verhalen op te nemen en te filmen. Dat lukte in de ene gemeente al makkelijker dan in de andere. We wisten bijvoorbeeld dat er in Riemst een lied bestond over een moord in Vlijtingen, in 1928. We moesten daar echt van deur tot deur gaan om de tekst te vinden. De melodie kende niemand meer. In het rusthuis in Lafelt geschiedde dan het wonder: Irma zong plotseling mee, het refrein en een stukje strofe. Zij kende het via haar ouders, die het vroeger in de mis zongen in Rijkhoven. Een andere bewoonster werd emotioneel: zij had het ook nog ooit gezon-

Accordeonist Jonas van Esch ging in tien woonzorgcentra graven in het geheugen van de bewoners. © Erfgoed Haspengouw

gen bij het kerkkoor van Vlijtingen zelf.”

Het resultaat is vanaf nu te zien in een reizende mini-expo, telkens een maand in elk van de tien gemeenten. „We tonen de opnames en de verhalen van de senioren, met de teksten. Tien muzikanten en groepen bewerken het lied van hun gemeente. Die nieuwe versies, van koorzang over jazz en hiphop tot zelfs hardrock, staan op een cd.”

Martijn Loix zag tijdens het project veel vooroordelen sneuvelen. „Dat jongeren geen respect hebben voor erfgoed, klopt niet. Ze gingen met veel gevoel aan de slag met de oude liedjes. En omgekeerd blijkt ook dat ouderen flexibel genoeg zijn om die nieuwe versies te waarderen.”

Info: 011 70 18 33, martijn.loix@erfgoedhaspengouw.be, www.erfgoedcelhaspengouw.be.

Digitaal spelen in straten van toen en nu

Ambitieuw project Cartesius maakt de grootste en rijkste collectie kaarten van België en Centraal-Afrika toegankelijk via het internet

Jozefien VAN HUFFEL

Liep uw straat twee eeuwen geleden precies zoals vandaag? En door welke gehuchten wandelde uw overgrootmoeder naar school? „Wie dergelijke zaken wilde weten, moest tot voor kort op zoek naar oude kaarten in een van onze instellingen”, zegt Rink Kruk van het Nationaal Geografisch Instituut (NGI). „In het slechtste geval wist je helemaal niet waar te beginnen of moest je twee weken op voorhand een afspraak maken. Met Cartesius is die tijd nu voorbij.”

Cartesius is een project van vier federale instellingen. Naast het NGI zijn dat het Rijksarchief, de Koninklijke Bibliotheek en het Koninklijk Museum voor Midden-Afrika. Zij scanden de voorbije jaren hun landkaarten en luchtfoto's in, zodat die voortaan via het internet beschikbaar zijn voor iedereen. „Er zitten nu 40.000 luchtfoto's en kaarten in Cartesius en we gaan door”, zegt projectleider Kruk.

Nieuw is ook de manier waarop je kunt zoeken. „Vroeger moest je de auteur van een kaart kennen of de correcte titel of periode”, zegt Ingrid Vanden Berghe, administrateur-generaal van het NGI. „In Cartesius kun je ook

een gebied selecteren en krijg je meteen alle kaarten die van toepassing zijn. Zoeken op basis van geografische uitgestrektheid bestond al, maar voor oude kaarten is het volstrekt nieuw.”

Tocht op een oude kaart

Snuisteren in kaarten is fijn, maar myCartesius, het zogenoemde laboratorium op de website, biedt meer mogelijkheden. Zo is er al een toepassing waarbij kaarten uit drie periodes naast elkaar staan. Als u een van de kaarten verschuift of erop inzoomt, passen de andere zich aan, zodat ze steeds hetzelfde gebied tonen in drie tijdperken.

„Vijfhonderd organisaties kunnen partner van Cartesius worden en in het labo zelf toepassingen maken”, zegt Vanden Berghe. „Zo zou de stad Brugge een tocht kunnen uitstippelen op een oude kaart, die toeristen kunnen volgen dankzij de gps-functie van hun smartphone, zodat ze tegelijk de straten van toen en nu verkennen. Maar ook heemkundige kringen en leerkrachten kunnen zeker met Cartesius aan de slag.”

Info op www.cartesius.be, via rink.kruk@ngi.be of 02 629 82 17

Advertentie

Broederlijk Delen
OMDAT HET ZUIDEN PLANNEN HEEFT

BROEDERLIJK DELEN IN UW TESTAMENT

Laat het Zuiden verder leven

Met een gift in uw testament zorgt u ervoor dat we ook morgen de eigen plannen van mensen in het Zuiden kunnen steunen.

Uw voordelen:

1. Uw nalatenschap krijgt een bijzondere bestemming.
2. U bent gerustgesteld dat alles goed geregeld is.
3. Met een duo-legaat kan u meer geven aan diegene die u dierbaar zijn en u geeft tegelijkertijd ook aan Broederlijk Delen.

www.broederlijkdelen.be/steun/legaten

JA, ik wens - vrijblijvend en vertrouwelijk - een gratis infomap over de mogelijkheid om via een testament een toekomst te geven aan de eigen plannen van het Zuiden.

Voornaam

Naam

Straat en nr.

Postcode Gemeente

Telefoon

E-mail

Stuur deze coupon naar de verantwoordelijke legaten Kristel Pellens, Broederlijk Delen, Huidevettersstraat 165, 1000 Brussel. Mailen of bellen kan ook: kristel.pellens@broederlijkdelen.be, 02 213 04 39.

